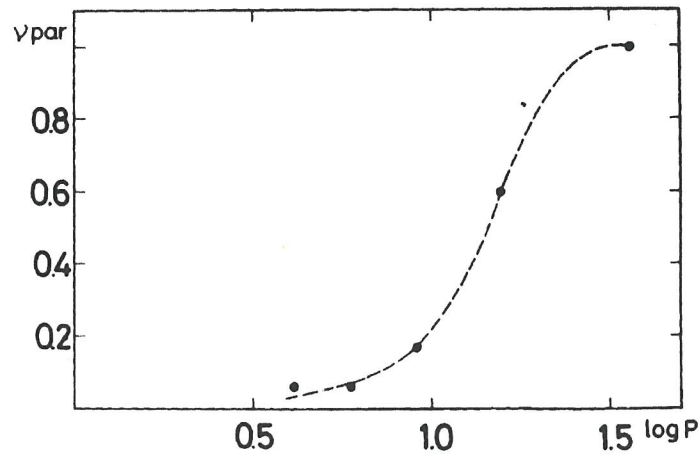

Válaszok Dr. Paporó Margit opponensi kérdéseire

Szeretném megköszönni a bíráló alapos munkáját, elismerő szavait és kritikai megjegyzéseit. A feltett kérdésekre (vastag, dőlt betűvel) adott válaszaim (álló betűvel) a következők:

1. Felmerült a kérdés bennem, hogy vajon kiválasztási effektus-e, hogy a vizsgált csillagok többségénél a periódusok növekednek, noha cefeidáknál a pulzációs periódus csökkenhet is?

Csak véletlen, hogy a vizsgált csillagok többsége periódus-növekedést mutat. Általánosságban csökkenés és növekedés is ugyanúgy előfordul a cefeidák evolúciója során, ahogy áthaladnak az instabilitási sávon. Hofmeister (1967) végzett elméleti számításokat és arra az eredményre jutott, hogy ezek a periódusváltozások néhány évtized alatt már kimutathatóak. Szabados (1983) bemutatta (1. ábra), hogy a hosszabb periódusú cefeidáknál gyakrabban fordul elő parabola alakú O–C diagram, ami szintén alátámasztja az evolúciós elméletet, hiszen a hosszabb periódusú cefeidák – nagyobb tömegük lévén – gyorsabban fejlődnek.

1. ábra: A parabolikus O–C diagram relatív gyakorisága a cefeidák pulzációs periódusa függvényében.

Hofmeister elméleti számításai a csillagfejlődésből származó periódusváltozásokra, $5 M_{\odot}$ és $9 M_{\odot}$ tömegű cefeidák esetén egy évszázadra:

Mass	Crossing	Average period	$\left[\frac{\Delta P}{P} \right]_{100}$
$5 M_{\odot}$	1	1.8	+0.0014
	2	3.5	± 0.00001
$9 M_{\odot}$	1	12.4	+0.027
	2	22.4	-0.0054
	3	23.9	+0.0030
	4	27.0	-0.0079
	5	16.5	+0.024

Jól látható, hogy pozitív és negatív is lehet a periódusváltozás (utolsó oszlop).

Referenciák

Hofmeister, E., 1967, Z. Astrophys, 65, 194

Szabados, L., 1983, Ap&SS, 96, 185

Szombathely, 2024. március 4.

Derekas Aliz